

Nota

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat

Aan
Projectbureau Zeeweringen
t.a.v Joris Perquin
Middelburg

Contactpersoon
Hans Jaspers/Rogier Kuil
Datum

Doorkiesnummer
030 – 285 7884

Bijlage(n)

-

Ons kenmerk
P2DB-R-06052

Uw kenmerk

-

Onderwerp

Voortoets Natuurbeschermingswet dijktraject Cittershaven

1. Aanleiding

Uit waarnemingen van het waterschap en onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen is naar voren gekomen, dat in Zeeland de steenbekleding onvoldoende bestand is tegen zeer zware stormen. Om dit probleem op te lossen is in 1996 het Projectbureau Zeeweringen (Rijkswaterstaat, de Zeeuwse waterschappen, Provincie Zeeland) opgericht en is in 1997 gestart met het verbeteren van de dijkbekledingen langs de Westerschelde. Inmiddels is de uitvoering van de verbeteringswerken een eind gevorderd, maar moeten er nog steeds aanzienlijke trajecten worden aangepakt, waaronder het onderhavige traject.

De Westerschelde is aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn (2000) en aangemeld in het kader van de Habitatrichtlijn (2004). Inmiddels zijn de aanwijzingen/aanmeldingen juridisch verankerd in de nieuwe Natuurbeschermingswet (1998) die op 1 oktober 2005 inwerking is getreden. Hiermee worden activiteiten die kunnen leiden tot effecten op de kwalificerende natuurwaarden vergunningplichtig. De speciale beschermingszones worden in het kader van de wet aangeduid als Natura 2000-gebieden.

Dijkverbeteringswerken kunnen in bepaalde gevallen leiden tot effecten op beschermde natuurwaarden. In eerste instantie dient te worden bepaald of er effecten worden verwacht en zo ja of deze effecten mogelijk significant zijn. Dit gebeurt in de vorm van een zogenaamde 'voortoets'. Indien er zeker geen effecten worden verwacht is andere toetsing niet aan de orde en is de activiteit niet vergunningplichtig. Indien er effecten zijn, maar naar verwachting niet significant, dient een zogenaamde verslechtings- of

010346 2006 PZDB-R-06052

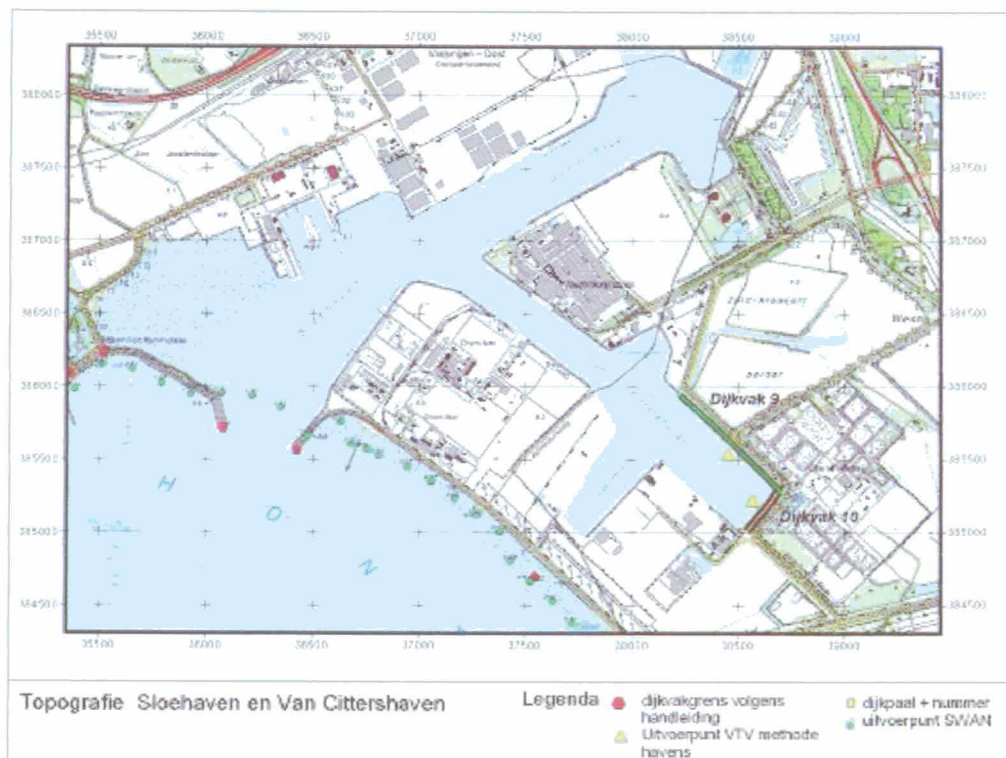
Habitat natuurtoets Van Cittershaven

verstoringstoets te worden uitgevoerd. Indien significante effecten niet kunnen worden uitgesloten dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. De uitkomst van deze toetsen vormt de basis voor een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet.

De voorliggende notitie betreft de voortoets. In de conclusies van de voortoets wordt aangegeven of nadere toetsing of vergunningaanvraag noodzakelijk is. Het bevoegd gezag voor de toetsing is GS van Provincie Zeeland.

2. Het plangebied

Het te verbeteren dijktraject ligt aan de noordzijde van de Westerschelde, ten noordwesten van Borssele en maakt deel uit van het Sloegebied (zie figuur 1). Het dijktraject ligt in de gemeente Borssele en valt onder het beheer van Waterschap Zeeuwse Eilanden. Het dijktraject waar gewerkt gaat worden strekt zich uit van dijkpaal 594 tot 603 met een totale lengte van circa 900 meter.

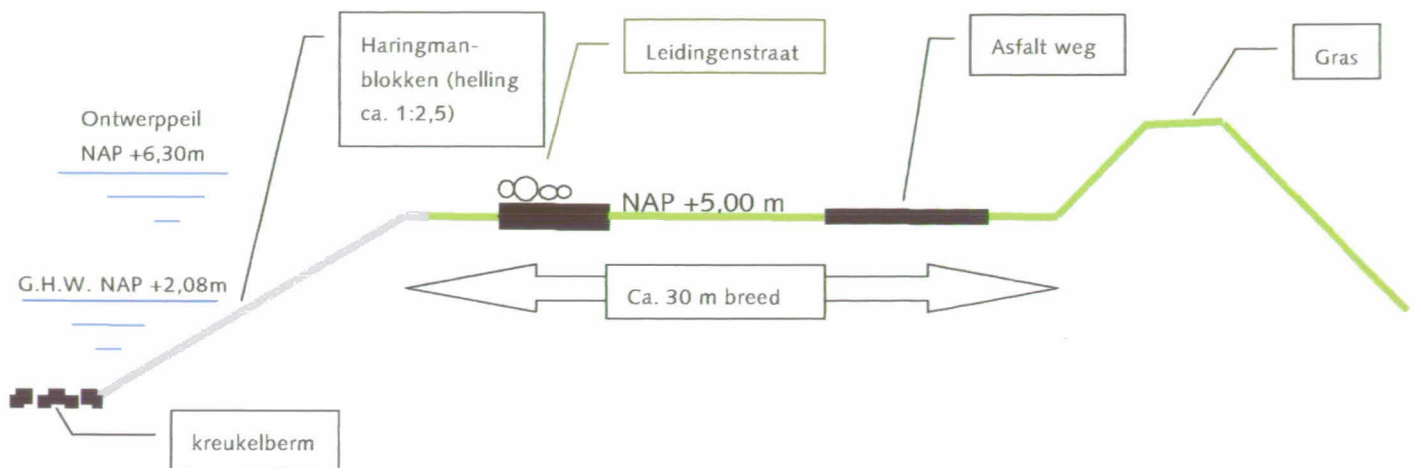
Figuur 1. Topografie ligging dijktraject (dijkvak 9 en 10) in zijn omgeving

Het deeltraject is gelegen aan de kop van de Cittershaven temidden van industriecomplexen. Het terrein achter de dijk is in gebruik als industrie terrein door de Total raffinaderij. Op de bovenberm ligt een pijpleidingstraat die aftakt naar verschillende steigers die de glooiing overbruggen.

Figuur 2. Luchtfoto van planlocatie en omgeving

Het dijkprofiel bestaat uit een kreukelberm op circa NAP $-0,5\text{m}$, het benedenbehoop met een steile glooiing van circa 1:2,5 bekleedt met Haringmanblokken, een circa 30m brede berm met een smalle strook vlakke betonblokken en voor de rest een grasbekleding, het bovenbehoop bestaande uit een grasbekleding (zie figuur 3). Op de brede berm ligt een leidingenstraat en een asfaltweg. Aan de binnenzijde van een dijk ligt een sloot met verspreide wilgenopslag.

Figuur 3. Dwarsprofiel bestaande situatie

3. Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden

De geplande werkzaamheden zijn uitgebreid beschreven in de ontwerpnota (Elzinga, 2005). In de keuze van de bekleding zijn de bestaande natuurwaarden meegewogen, waarbij herstel steeds een minimumeis is, mits niet in strijd met de veiligheidseisen.

Door de bestaande infrastructuur op de berm en in de haven en tevens de erg steile taluds is er maar één bekledingstype mogelijk, namelijk ingegoten breuksteen.

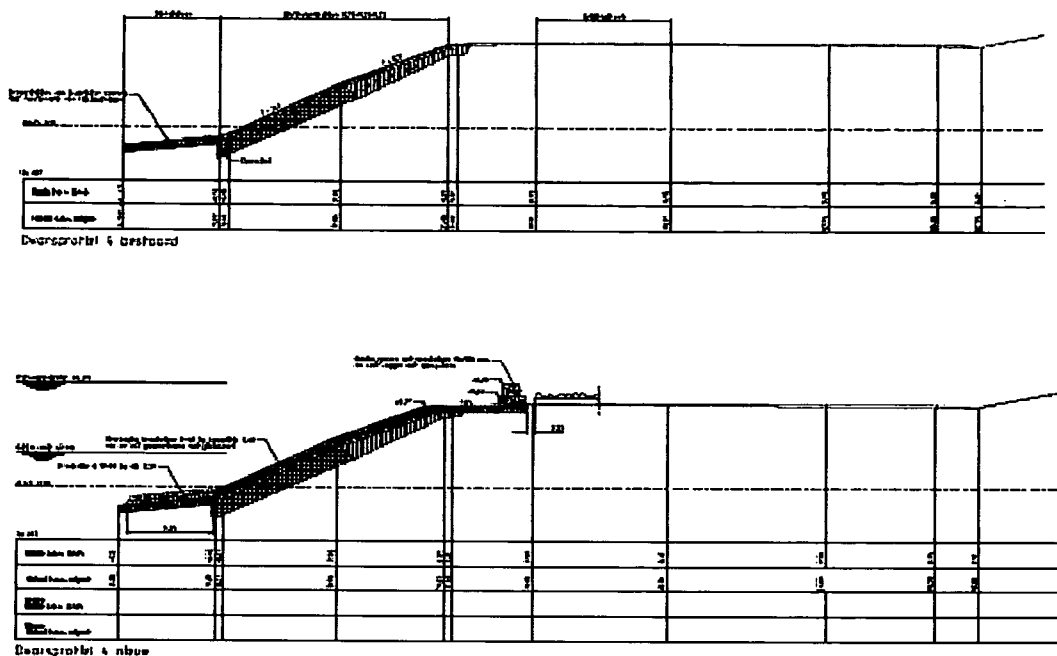
Om overdrukken onder de bekleding te voorkomen wordt in de ingegoten bekledingen op de dijk gaten aangebracht, die worden opgevuld met open steenasfalt.

Voor de bestaande dijk is een kreukelberm aanwezig, maar deze is van wisselende opbouw. De gehele kreukelberm van het onderhavige dijktraject wordt vernieuwd. De benodigde minimale sortering van de toplaag is 10-60 kg.

Omdat de hoogte van de berm circa 1,30 meter onder het ontwerppeil ligt en het niet mogelijk is deze op te hogen bestaat er een kans op erosie als gevolg van stroming en/of golfklappen. Om de effecten van golfklappen weg te nemen wordt er een gabionconstructie op de berm aangebracht (figuur 4).

Om de werkzaamheden te kunnen verrichten zullen regelmatige rijbewegingen worden uitgevoerd met groot materieel en vindt tijdelijke opslag van betonblokken, breuksteen, gietasfalt en grond plaats.

De werkzaamheden zullen plaatsvinden in 2007 en in ieder geval vóór 1 oktober worden afgerond (gezien de Keurverordening van het waterschap mag er uit veiligheidsoverwegingen tussen 1 oktober en 1 april niet aan de dijkvlooiing worden gewerkt).

Figuur 4. Dwarsprofiel bestaand en nieuw

4. Het toetsingskader

Vogelrichtlijn

De havens van het Sloegebied maken geen deel uit van de Speciale beschermingszone (figuur 5). Omdat het plangebied buiten de beschermingszone is gelegen vindt de toetsing plaats in het kader van mogelijke 'externe werking'. Het toetsingskader wordt gevormd door de toetsingscriteria van de Vogelrichtlijn (EU, 1979) en de kwalificerende soorten volgens het aanwijzingsbesluit (LNV, 2000).

Figuur 5. Begrenzing Vogelrichtlijngebied (grijs) ter hoogte van de locatie (Bron website LNV, 6 oktober 2005)

Het belangrijkste toetsingscriterium van de Vogelrichtlijn is conform artikel 6 van de Habitatrichtlijn (EU, 1992), de mogelijke significantie van de te verwachten effecten op de kwalificerende soorten (tabel 1).

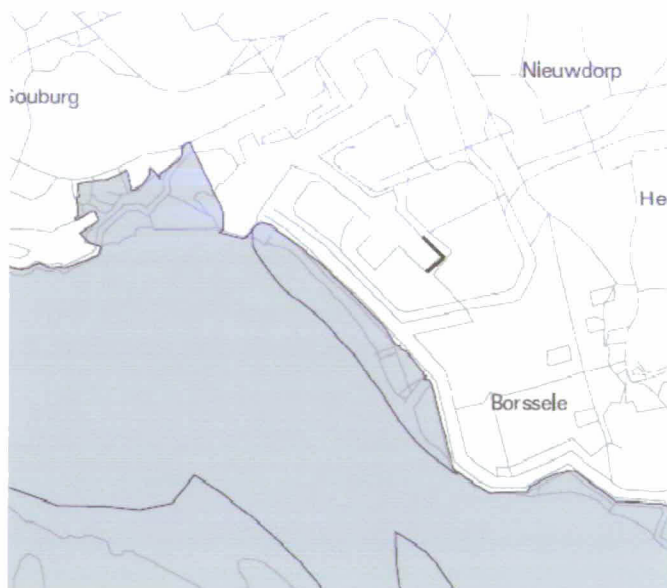
<i>Niet-Broedvogels</i>		<i>Broedvogels</i>
grauwe gans	drieteenstrandloper	grote stern
bergeend	bonte strandloper	dwergstern
scholekster	rosse grotto	visdief
kluut	wulp	
bontbekplevier	tureluur	
zilverplevier	visdief	
kanoetstrandloper	grote stern	

Tabel 1. Kwalificerende soorten 'Westerschelde' conform aanwijzingsbesluit (LNV, 2000)

Het aanwijzingsbesluit Vogelrichtlijngebied Westerschelde kent ook zogenaamde begrenzingsoorten. Na informele navraag in Brussel en raadpleging van jurisprudentie is besloten deze soorten niet mee te nemen in de beoordeling, aangezien de verplichting hiertoe vooralsnog niet duidelijk is. Deze onduidelijkheid zal eventueel pas worden weggenomen wanneer de instandhoudingsdoelstellingen door de Minister van LNV zijn vastgelegd in nieuwe aanwijzingsbesluiten.

Habitatrichtlijn

Het plangebied ligt buiten het Habitatrichtlijngebied Westerschelde (figuur 6). Omdat het werkgebied geheel buiten de NATURA 2000-GEBIED is gelegen vindt de toetsing plaats in het kader van mogelijke 'externe werking'.

Figuur 6. Begrenzing Habitatrichtlijngebied Westerschelde ter hoogte van het plangebied (Bron website LNV, 6 oktober 2005)

Het toetsingskader wordt gevormd door de toetsingscriteria van de Habitatrictlijn (1992) en de kwalificerende habitats en soorten (website LNV, 2005). De kwalificerende habitats en soorten zijn weergegeven in tabel 2.

nummer	habitat
1130	Estuaria
1330	Atlantische schorren met kweldergras
2110	Embryonale wandelende duinen
2120	Wandelende duinen op de strandwal met helm
2190	Vochtige duinvalleien
1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met zeekraal en andere zoutminnende soorten
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie
nummer	soort
1014	nauwe korfslak
1095	zeeprik
1099	rivierprik
1365	gewone zeehond
1903	groenknolorchis

Tabel 2. Kwalificerende habitattypen en soorten voor het Habitatrictlijngebied 'Westerschelde' (Bron: website LNV, 20 april 2005).

Het belangrijkste toetsingscriterium van de Habitatrictlijn is de mogelijke significantie van de te verwachten effecten op kwalificerende waarden.

5. Voorkomen kwalificerende soorten en habitats

Onderzoek en bronnen

Het plangebied is in 2004 door de Meetinformatiedienst onderzocht op het voorkomen van bijzondere plantensoorten en kwalificerende habitats. In 2004 is door SOVON een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van broedvogels. In deze inventarisatie zijn waarnemingen van herpetofauna en zoogdieren meegenomen. Het plangebied maakt geen onderdeel uit de maandelijks watervogeltellingen (hoogwatertellingen) van het Biologisch Monitoring Programma Zoute Rijkswateren van het RIKZ. Ook zijn er geen laagwatertellingen uitgevoerd, gezien de afwezigheid van slik.

Kwalificerende soorten Vogelrichtlijn

Op de dijkverbeteringslocaties en directe omgeving broeden geen kwalificerende vogelsoorten. Dit is ook weinig waarschijnlijk gezien het ontbreken van geschikt habitat, de afstand tot de foerageergebieden en de aanwezige menselijke activiteiten. Van niet-broedvogels zijn geen waarnemingen bekend. Het plangebied is ongeschikt als foerageergebied voor de betreffende kwalificerende soorten. De locatie heeft geen betekenis als hoogwatervluchtplaats.

Kwalificerende soorten en habitats Habitatrichtlijn

De kwalificerende soorten van het habitatrichtlijngebied rivierprik, zeeprik, gewone zeehond en groenknolorchis komen in het plangebied en directe omgeving niet voor. De groenknolorchis komt langs de Westerschelde slechts op enkele plekken en alleen binnendijs voor, en niet in buurt van de werklocatie (RIVM/CBS, 2003; mond. med. Robert Jentink, 2004).

In de omgeving van het plangebied komen geen kwalificerende habitats voor, aangezien het plangebied buiten het Natura 2000-gebied is gelegen en hier ook niet direct aan grenst.

6. Beoordeling van de effecten

Kwalificerende vogels

Voor de maximale verstoringsafstand van vogels wordt uitgegaan van circa 200m (Krijgsveld et al, 2004). Binnen deze afstand tot de werklocaties broeden, foerageren of overtijnen geen kwalificerende vogels. Op deze soorten zijn dus zeker geen effecten te verwachten.

Overige kwalificerende soorten

Effecten op kwalificerende soorten van de Habitatrichtlijn zijn eveneens zeker niet te verwachten, gezien het ontbreken van deze soorten binnen het beïnvloedingsgebied.

Kwalificerende habitats

Als gevolg van de werkzaamheden vindt er geen aantasting plaats van *kwalificerende habitats* door ruimtebeslag, aangezien deze habitats op de werklocaties en omgeving niet aanwezig zijn. Effecten van verstoring in het kader van de externe werking zijn eveneens niet aan de orde, aangezien de habitats niet gevoelig zijn voor beweging en geluid en er geen sprake is van indirecte beïnvloeding via het abiotische milieu (water, bodem, lucht).

Conclusies

Concluderend kan worden gesteld, dat er zeker geen effecten worden verwacht van de werkzaamheden op de kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied Westerschelde.

7. Cumulatieve effecten

Voor een passende beoordeling dient in het kader van de Natuurbeschermingswet rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten van andere ingrepen in of nabij de speciale beschermingszone.

Aangezien de voorgenomen activiteiten echter niet leiden tot effecten op de kwalificerende habitats en soorten, kan er geen sprake zijn van cumulatie. Nadere toetsing is in dit kader dan ook niet aan de orde.

8. Mitigerende maatregelen

Omdat er geen effecten op kwalificerende soorten of habitats worden verwacht zijn mitigerende maatregelen niet aan de orde.

9. Conclusies

Er worden zeker geen effecten verwacht van de werkzaamheden op kwalificerende soorten en habitats van Natura 2000-gebied Westerschelde. Een nadere toetsing in de vorm van een verslechteringstoets of passende beoordeling is niet aan de orde. De activiteit is hiermee niet vergunningplichtig.

Literatuur

- Anonymus, in prep. Werken aan Natura 2000; handreiking voor de bescherming van de vogel- en habitatrichtlijngebieden. Eerste proeve, versie 12. In voorbereiding, nog niet gepubliceerd. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Berrevoets, C.M., R.C.W. Strucker & P.L. Meininger, 2000-2003. Watervogels in de Zoute delta 1998/99-2001/2002. Rapporten RIKZ, Middelburg.
- Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2).
- EU, 2000. Beheer van 'Natura 2000-gebieden', de bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (richtlijn 92/43/EEG). EU, Brussel.
- Elzinga, M., Dijkverbetering Sloehaven/van Cittershaven. Ontwerpnota. 14 december 2005. Projectbureau Zeeweringen.
- Janssen, J.H.H. & J.A.M. Schaminée, 2004. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Joosse en Jentink, 2005. Detailadvies dijkvak van Cittershaven. Meetinformatiedienst Zeeland. 25 januari 2005.
- Kam, J. van de, B. Ens, T. Piersma & L. Zwarts, 1999. Ecologische atlas van de Nederlandse wadvogels. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem.
- Kok J. & Bekker J-P, 2004. Broedvogels van Westhavendam Sloe, Fort Rammekens & Schorrerpolder en delen van het Sloegebied, alsmede een beedl van herpeto- en zoogdierfauna. SOVON-inventarisatierapport 2004/24. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen, 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg/Vogelbescherming, Culemborg/ Zeist.
- Maes, J., B. Geysen, D. Ercken & F. Ollevier, 2003. Opvolging van het visbestand van de Zeeschelde. Resultaten voor 2002. Katholieke Universiteit Leuven, Leuven.
- Meininger, P.L., 2001. Nieuwe dijkbekleding Westerschelde en vogels. Werkdocument RIKZ-2001.812X. RIKZ, Middelburg.
- Meininger, P.L., R.H. Witte & J. Graveland, 2003. Zeezoogdieren in de Westerschelde: knelpunten en kansen. Rapport RIKZ/2003.041. Middelburg.
- Ministerie van LNV, 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (website LNV, 14 okt 2005).
- Ministerie van LNV, 2000. Aanwijzingsbesluit Westerschelde als speciale beschermingszone inzake het behoud van de vogelstand. No. N/2000/330, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuurbeheer.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen.
- RIVM/CBS, 2003. Natuurcompendium 2003. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Roomen, M.W.J. van, E.A.J. van Winden, K. Koffijberg, R. Kleefstra, G. Ottens, B. Voslamber & SOVON Ganzen- en zwanenwerkgroep 2003. Watervogels in Nederland in 2001/2002. SOVON-monitoringrapport 2004/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Schöter, C., 2002. Revision der Schnäpel Großen Maränen des Nordsee- und südwestlichen Ostseeraumes (Teleostei: Coregonidae). Diplomarbeit Universität Bonn.

- Voslamber, B., E.A.J. van Winden & M.W.J. van Roomen, 2000. Midwintertelling van watervogels in Nederland, januari 1999. SOVON-monitoringrapport 2000/02, RIZA rapport BM9914, Expertisecentrum LNV coproductie C-31. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.